

FRÅN MÄNSKLIGA RELATIONER TILL
KULTURMÖTEN
-teman i svenskläroböcker

Kandidatavhandling
Saara Ketolainen

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
27.5.2010

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Saara Ketolainen	
Otsake: Från mänskliga relationer till kulturmöten: teman i svenskläroböcker	
Aine: ruotsin kieli	kandidaatintutkielma
Vuosi 2010	Sivumäärä 24
<p>Tutkimukseni tarkoituksena on tutkia ruotsin kielen oppikirjoja ja selvittää, kuinka teemat ja teemojen käsittelytavat vaihtelevat eri oppikirjasarjojen välillä. Kiinnostuin aiheesta opettajaopintojeni aikana, jolloin minulla oli hyvä tilaisuus saada tutustua erilaisiin oppikirjoihin. Selailemani kirjat esittelivät hyvinkin erilaisia lähestymistapoja samoihin teemoihin ja päätin, että näitä vaihteluja haluan itse tutkia. Yhtenä tärkeimpänä syynä päätökselleni tutkia juuri tätä aihetta toimi Korpelan (2007) tutkimus oppikirjoista; tulokset osoittivat, että oppikirjan teeman käsittelytavalla on suuri vaikutus oppilaiden mielenkiintoon ja oppimisintoon.</p> <p>Tutkimusmateriaalina käytän kolmea B-ruotsin kirjasarjaa, <i>Helt okej!</i> (Tammi), <i>Galleri</i> (Otava) ja <i>Magnet</i> (WSOY), joita käytetään lukion oppimateriaalina. Tutkimukseni kohteeksi valitsin jokaisen kirjasarjan neljännen kurssin oppikirjan, joita tarkastelen sisällönanalyysin avulla. Oppikirjoja vertailemalla vastaan tutkimuskysymyksiini, jotka koskevat teemojen ja niiden käsittelytapojen lisäksi ylioppilastutkintoa. Koska tutkin nimenomaan lukion ruotsinkirjoja, koen tarpeelliseksi ottaa huomioon myös ruotsin kielen ylioppilaskokeen. Aion selvittää, kuinka tutkituissa kirjoissa käsitellyt teemat vastaavat kevään 2010 ylioppilaskokeen materiaalia.</p> <p>Tutkimustulokseni osoittavat, että vaikka oppikirjojen teemat ja sisällöt ovat opetussuunnitelman mukaisesti hyvinkin samanlaisia, on jokaisella kirjasarjalla kuitenkin oma tyylinsä ja tapansa käsitellä kyseisiä aiheita. Merkittävimminä syinä variaatioihin toimivat halu kannanottoihin, pyrkimys monipuolisuuteen ja autenttisen materiaalin käyttäminen. Oppikirjojen teemat ovat hyvin esillä ruotsin kielen ylioppilaskokeessa. Tulokseni osoittavat, että vaikka teemat olisivat samat, voivat tekstit olla silti hyvinkin erilaisia. Tätä pidän tärkeänä, sillä se mahdollistaa opetuksen monipuolisuuden ja mahdollisesti pitää yllä oppilaiden mielenkiintoa.</p>	
Avainsanat: oppimateriaali, ruotsin kieli, teemat, ylioppilaskoe	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Aallon kirjasto	
Muita tietoja:	

Innehåll

1 INLEDNING	4
2 TEORETISK BAKGRUND	5
2.1 Gymnasielag	5
2.2 Grunderna för gymnasiets läroplan	5
2.3 Läroböcker i undervisning	6
2.4 Studentexamen	7
2.5 Tidigare forskning	8
3 MATERIAL OCH METOD.....	9
3.1 Material.....	10
3.2 Metod.....	11
4 RESULTAT	11
4.1 Innehållet i läroböckerna	12
4.1.1 Helt okej!	12
4.1.2 Galleri	13
4.1.3 Magnet	13
4.2 Temakategorisering och analys	14
4.2.1 Mänskliga relationer	14
4.2.2 Livsfrågor.....	15
4.2.3 Kulturmöten	16
4.2.4 Jämställdhet	16
4.2.5 Generationer.....	17
4.2.6 Media	18
4.3 Studentprov.....	18
5 DISKUSSION	19
6 AVSLUTNING	20
LITTERATUR	23

1 Inledning

Läroböcker har en viktig status i finska skolor, men det finns ganska litet forskningsarbete inom området (Karjala 2003). Därför vill jag sätta mig in i ämnet och studera svenskläroböcker. I min undersökning vill jag utreda hurdana teman som behandlas i läroböcker som används i gymnasiet. Jag har valt tre lärobokserier för B-svenska och jag koncentrerar mig på dessa frågor: Hurdana teman finns det i skolböcker? Hur varierar temana och sättet att behandla dem mellan olika bokserier? Om det finns skillnader, varför? En viktig faktor är läroplanen, eftersom temana, som bör finnas i läroböcker, definieras i läroplanen (Utbildningsstyrelse 2003). Syftet är att klargöra ramarna, men också att ta reda på om det finns skillnader mellan olika bokserier. Det är viktigt att komma ihåg att gymnasiet förbereder till studentprovet och därför vill jag utreda hur läroböckernas teman är representerade i svenska språkets studentprov.

Jag blev intresserad av detta ämne eftersom det alltid är aktuellt och viktigt. Som studerande var jag själv ganska krävande när det gällde läroböcker. Eftersom jag har pedagogiska studier samtidigt med proseminariet, har jag haft en bra möjlighet att bläddra i olika svenskläroböcker. Jag har märkt att böckerna kan vara mycket olika fast temana i texter är desamma. Därför bestämde jag mig för att undersöka svenskläroböcker för att förklara hur vinklingar varierar. Min hypotes är att det måste finnas variationer mellan olika läroböcker fastän temana är desamma. Enligt Korpelas (2007) avhandling är det meningsfullt, hur temana behandlas i läroböcker. Korpela (2007) konstaterar att gymnasister uppskattar mångsidighet, och jag anser att dessa faktorer bör man komma ihåg vid planeringen av en svensklärobok.

I teoridelen skall jag redogöra för undervisningen i svenska språket i Finland samt läroböckernas roll i läroplanen och undervisningen. Jag redogör också för studentprovet i Finland; provets status och egenskaper. Jag kommer också att presentera några tidigare studier som är relevanta för denna avhandling. Min metod är innehållsanalys, vilket betyder att undersökningen är kvalitativ. Problemet med innehållsanalys är att åstadkomma objektivitet, något som jag skall diskutera senare i avhandlingen. I resultatdelen kommer jag att sortera teman, som finns i läroböcker, jämföra dem samt analysera resultaten. Analyseringen sker objektivt och neutralt för att nå pålitliga och beaktansvärda resultat. En del av resultaten är jämförelsen mellan temana i läroböcker och vårens 2010 studentprov.

2 Teoretisk bakgrund

I detta kapitel redogör jag för den teoretiska bakgrunden för min undersökning. Den viktigaste delen av bakgrunden består av att presentera gymnasielagen samt *Grunderna för gymnasiets läroplan* (Utbildningsstyrelse 2003). Eftersom jag undersöker läroböcker, är det också viktigt att granska läroböckernas roll i undervisningen. Min studie koncentrerar sig på läroböcker som används i gymnasiet och därför skall jag också ta hänsyn till studentprovet i svenska språket. I slutet av kapitlet presenterar jag tidigare forskning inom området.

2.1 Gymnasielag

Svenska språket har en annorlunda status i Finlands skolsystem än alla andra språk eftersom svenska är vårt andra officiella språk. Spåren leder till historien, men denna avhandling koncentrerar sig inte på historia utan på hur svenska språket nuförtiden representeras i läroböcker. Det är också nödvändigt att utreda vilka lagar som handlar om svenska språket. Jag granskar svenska språket ur gymnasiets synvinkel. I gymnasielag (629/1998 7§) definieras viktiga punkter som gäller också undervisningen av svenska språket: undervisningen måste innehålla det andra inhemska språk i den omfattning som är bestämd i grunderna för läroplanen. I läroplanen (Utbildningsstyrelse 2003) definieras det noggrannare, vad undervisningen måste innehålla.

2.2 Grunderna för gymnasiets läroplan

Enligt *Grunderna för gymnasiets läroplan* är en av gymnasieutbildningens viktigaste uppgifter att ge de studerande en bred allmänutbildning (Utbildningsstyrelse 2003). I gymnasiet studerar man många ämnen vilket stöder detta mål. Språkprogrammet definieras enligt läroplanen, och svenska språket är representerat eftersom det är Finlands andra officiella språk. Enligt läroplanen är syftet med undervisningen i svenska språket att utveckla språkkunskaper, men också att hjälpa till med att förstå det nordiska samhället och den nordiska kulturen samt att lära sig att kommunicera på ett främmande språk. I gymnasiet består undervisningen i svenska språket av åtminstone fem kurser; fem obligatoriska och två fördjupade kurser. I läroplanen (Utbildningsstyrelse 2003) definieras kursernas mål och

teman; de studerande får en möjlighet att lära sig om de nordiska kulturerna och att jämföra dem, samt att granska skillnaderna i kommunikation mellan finska och svenska språket genom autentiskt undervisningsmaterial.

I *Grunderna för gymnasiets läroplan* (Utbildningsstyrelse 2003) bestämdes teman som måste behandlas. Varje kurs har ett visst tema som fungerar som bas för undervisningen. Temana i B-svenska är:

Obligatoriska kurser 1-5

1. Skola och fritid (RUB 1)
2. Vardagsliv i de nordiska länderna (RUB 2)
3. Finland, Norden och Europa (RUB 3)
4. Att leva ensam och tillsammans med andra (RUB 4)
5. Vår livsmiljö (RUB 5)

Fördjupade kurser 6-7

6. Kultur i ord och handling (RUB 6)
7. Globalisering och internationalisering (RUB 7)

Jag vill undersöka hur de olika temana vinklas, för dessa är bara riktlinjer för undervisning. Nuförtiden följer läroböckerna dessa krav ganska bra, men det finns dock skillnader mellan olika lärobokserier.

2.3 Läroböcker i undervisning

Läroböcker är en viktig del av undervisningen. I läroböckerna sammanfattas alla de viktiga saker som är nödvändiga att lära sig i skolan. En bra lärobok måste basera sig på läroplanen och innehålla material som främjar inlärningen. När man tänker på en bra lärobok, finns det många krav som den måste uppfylla. Jag anser att en bra lärobok bör vara kompetent, tydlig, mångsidig och vidare innehålla bilder. Castrén (1998, refererad i Karjala 2003) konstaterar att en bra lärobok måste motsvara studenternas kunskaper, men påpekar att bokens utseende också är viktigt därför att det kan motivera studenter att läsa och lära sig. I allmänhet är det viktigt att komma ihåg att läroböcker är olika, men innehållet måste vara detsamma. Hannus (1996, refererad i Karjala 2003) anser att en läroboks uppgift är att erbjuda *en tolkning av*

innehållet. Syftet är att sammanfatta materialet och innehållet, men förverkligande kan variera.

Det varierar hur mycket lärare använder läroböcker som läromedel. Till exempel i språkundervisning kan lärare använda mångsidiga autentiska texter som undervisningsmaterial i stället för eller utöver läroböcker. Läroböcker hjälper till med att följa läroplanen, men det är vanligt att lärare också vill hitta eget material som kan tänkas göra undervisningen mångsidigare. Men om läraren väljer att använda läroböcker, finns det dock skillnader i hur han tolkar och använder dem i sin undervisning. Hur en lärare gör det, är en spegling av lärarens egna uppfattningar om kunskaper och inlärningsprocesser (se Roth 1987; Zahorik 1991, refererad i Mikkilä och Olkinuora 1995). Roth (1987) och Zahorik (1991) definierar tre sätt att använda läroböcker i skolundervisningen:

- (1) ”Text coverage style of teaching”, är sättet att lära exakt enligt läroboken. Läraren ser att läroboken är en faktakälla och läroboken styr undervisningen. Studenter lär sig begrepp och teori med hjälp av läroböcker, men de blir inte uppmuntrade till att tänka och fundera över saker själva. Dessa lärare följer läroboken noggrant och planerar sin undervisning enligt dess texter och uppgifter.
- (2) ”Discovery learning approach” (Roth 1987) / ”text extension style” (Zahorik 1991) betyder att läraren använder läroboken för att skapa diskussion. På det här sättet strävar läraren efter att aktivera studenterna och knyta inläringen till vardagslivet.
- (3) ”Conceptual change approach” (Roth 1987) / ”text-thinking style of teaching” (Zahorik 1991) förutsätter att läraren ifrågasätter vad som står i läroböckerna. Läraren använder definitioner som läroböcker presenterar, men inläringen sker genom att man iakttar begrepp i olika kontexter. Det är viktigt att få studenter att uppfatta begrepp mångsidigt och förstå förbindelser mellan teorin och vardagen.

Eftersom det finns många sätt att lära och använda läroböcker i undervisning, är det bra att böcker är olika. Läroböckers roll och betydelser varierar, och därför är det intressant att undersöka, hur detta blir beaktat i svenskläroböcker.

2.4 Studentexamen

I gymnasielagen 629/1998, §18 (se Lahtinen et al 2005) sägs det att ”gymnasieutbildningen avslutas med en studentexamen”. I Studentexamen prövas, om studerande har lärt sig de kunskaper och färdigheter som är nämnda som gymnasieutbildningens mål i läroplanen (Utbildningsstyrelse 2003). Studentexamen består av minst fyra prov; det andra inhemska språket dvs. svenska språket är inte längre obligatoriskt. Utbildningsanordnaren är ansvarig för att anordna studentexamen. I studentexamensförordning 1000/1994, §13 (se Lahtinen et al 2005) står det att provuppgifterna i studentexamen måste basera sig på lärokurser som är nämnda i gymnasielagen (629/1998). I skolor och i media diskuteras det mycket om studentexamens roll i skollivet; många menar att om den har för mycket vikt leder betoningen till stress för gymnasisterna. Jag anser att studentexamen har en viktig status i finska skolor. Gymnasister vet det också, vilket får dem att göra sitt bästa. Undervisningen och läroböcker måste förbereda till studentprovet, och därför vill jag förklara, hur stoffet i läroböckerna motsvarar svenska språkets studentprov.

2.5 Tidigare forskning

Även om läroböcker har en viktig status och betydelse i finska skolor, har man undersökt ämnet ganska litet (Neuner 1994, refererad i Karjala 2003). Jag anser att det är en brist, eftersom genom att studera läroböcker kunde det vara lättare att utveckla dem. Jag har hittat några tidigare studier som behandlar läroböcker; Karjala (2003) och Laitala (2009) koncentrerar sig på kulturella drag, medan Korpela (2007) utreder, hurdan en ideal lärobok vore ur elevers synvinkel.

Karjala (2003) undersökte hur den svenska kulturen syntes i 40 svenskläroböcker. Han betraktade ämnet ur många synvinklar och förklarade till exempel hur upphovsmän förhöll sig till temana i de läroböcker som undersöktes och varför man i allmänhet måste behandla Sverige i svenskläroböcker. Karjalas (2003) resultat visade att läroböckerna gav en objektiv och mångsidig, men samtidigt ganska positiv bild av Sverige och dess kultur. Karjalas (2003) doktorsavhandling visade att det kulturella stoffet hade ökat med tiden och blivit mer autentiskt. De viktigaste temana i svenskläroböckerna var samarbetet mellan finska och svenska ungdomar samt urbant liv.

Laitala (2009) redogjorde för hur ungdomskulturen syntes i svenskläroböcker och hur presentationen av ungdomskulturen hade förändrats på 40 år genom att jämföra två svenskläroböcker. Hon kategoriserade teman för att kunna analysera materialet, och visade att presentationen av kulturen var tidsrelaterad. I synnerhet musik och teknologi förändras hela tiden, och den utvecklingen syntes också i läroböckerna. Laitala (2009) konstaterade att ungdomskulturen i läroböckerna sågs vara trovärdig, men för att skapa intressanta böcker borde man lyssna mera på ungdomar.

Den tredje undersökningen, som fungerade som bakgrund för min avhandling, redogjorde för elevers åsikter om en bra lärobok. Korpela (2007) studerade hurdana drag en elev, som går i den nionde klassen i grundskolan, uppskattade i en engelsklärobok. Som grund för Korpelas (2007) undersökning var hennes egen uppfattning att trista och ointressanta läroböcker inverkar negativt på motivationen att lära sig engelska. Därför bestämde Korpela att studera elevers inställning till moderna läroböcker. Korpelas (2007) resultat visade att eleverna uppskattade det elevcentrerade sättet att behandla olika teman. Eleverna ansåg att temana var intressanta, men förväntade sig att temana skulle behandlas mångsidigare. En ideal lärobok borde ta upp aktuella och ungdomliga teman och uppmuntra till att kommunicera på engelska. Eleverna tyckte också att temana i en perfekt lärobok borde motsvara deras personliga intressen, vilket var ganska omöjligt eftersom alla hade olika åsikter om vad som var intressant.

Tidigare forskning visar att det är viktigt att undersöka läroböcker. Fastän Karjalas (2003) och Laitalas (2009) avhandlingar bara koncentrerar sig på kulturella drag i läroböcker, är deras resultat dock betydelsefulla för min avhandling. De visar hur mångsidigt läroböckerna behandlar livet i allmänhet. Läroböcker har en viktig status i skolor, där man strävar efter bra inlärningsresultat, men de kan också fungera som en vägvisare för ungdomar, till exempel om kulturella olikheter. Korpelas (2007) forskningsresultat visar, att det är meningsfullt hur temana är representerade i en lärobok. Fast temat är intressant, kan texten och realiseringen vara trist och tråkig. Därför vill jag utreda, hur synvinklar och sättet att behandla samma teman varierar mellan olika lärobokserier.

3 Material och metod

I detta kapitel kommer jag att berätta om mitt undersökningsmaterial. Jag skall förklara de orsaker som ledde till valet av undersökningsmaterial och sedan presentera de undersökta läroböckerna. Jag skall också definiera metoden, kvalitativ innehållsanalys, som jag kommer att använda för att genomföra denna avhandling, och diskutera dess problematik.

3.1 Material

I denna avhandling undersöker jag läroböcker och deras teman. En viktig del av undersökningen var att leta efter olika lärobokserier, som kunde fungera som mitt undersökningsmaterial. Grunden för studien var att jämföra svenskläroböcker, och därför måste jag hitta lämpliga alternativ. Det första kravet var att de måste vara läroböcker som användes i gymnasium i B-svenska. Enligt min åsikt behandlas temana mångsidigare i de läroböcker som användes i gymnasiet än i grundskolan. I gymnasiet har man mera färdigheter att behandla och förstå texter med komplicerade teman. Temana i gymnasiet är aktuella och viktiga för ungdomar, vilket ger bra möjligheter att behandla teman mångsidigt. Det andra kravet var att läroböckerna borde vara ganska nya; jag ville undersöka böcker som är gjorda 2007-2008. För min avhandling var det viktigt att läroböckerna hade samma utgångspunkt dvs. de var gjorda inom en liten tidsperiod. Jag ville inte jämföra hur teman hade förändrats under tiden, utan meningen var att redogöra för olika representationer av samma teman i läroböcker som var gjorda inom de sista tre åren. Som undersökningsmaterial valde jag tre lärobokserier: *Helt okej!* (Boström et al, Tammi 2007), *Galleri* (Blom et al, Otava 2007) och *Magnet* (Bulut et al WSOY 2008).

I gymnasiet är det obligatoriskt att studera fem kurser svenska som andraspråk, vilket betyder att man inte studerar svenska som sitt modersmål. Jag koncentrerade mig på kurs fyra. Jag valde denna kurs eftersom temana, som behandlas på kursen, är breda, de väcker diskussion och är alltid aktuella. Den fjärde kursens teman är till exempel mänskliga relationer, generationer samt jämställdhet. Jag anser, att den fjärde kursens funktion är att ställa lite högre krav, eftersom den är den andra sista obligatoriska kursen i gymnasiet. Därför ville jag utreda, hur dessa teman behandlas i studentprovet. Som mitt undersökningsmaterial använde jag också svenska språkets studentprov. Efter temakategoriseringen och analyseringen skall jag förklara, hur läroböckernas teman är representerade i studentprov. Jag valde studentprovet

som hölls våren 2010. Det var viktigt att läroböckerna och studentprovet motsvarade varandra; med hjälp av *Helt okej!*, *Galleri* och *Magnet* förberedde man till detta prov, och därför var vårens 2010 prov lämpligt för undersökningen.

3.2 Metod

Som undersökningsmetod har jag använt kvalitativ innehållsanalys. En forskare har en stor roll när han använder kvalitativ analys som sin undersökningsmetod. Enligt Kiviniemi (2001) väljer forskaren ett lämpligt material, begränsar det och gör en analys som reflekterar hans egna tolkningar. På grund av detta kan kvalitativ analys vara problematisk, eftersom en objektiv analysering kan vara svårt att genomföra. Analyseringen måste basera sig endast på teorin, inte på forskares egna fördomar (Tuomi & Sarajärvi 2009). Enligt Kiviniemi (2001) följer en kvalitativ analys följande faser:

1. materialinsamling
2. genomgång av materialet
3. temakategorisering
4. analysering

Med innehållsanalys kan man analysera och studera material objektivt och systematiskt (se Kyngäs & Vanhanen 1999, refererad i Tuomi & Sarajärvi 2009). Syftet är att insamla material och uppvisa det kompakt och sammanfattat. Forskares viktigaste uppgift är att dra slutsatser och analysera materialet, annars blir undersökningen ofullständig. Meningen med innehållsanalys är att beskriva materialet tydligt och strukturerat för att kunna dra pålitliga slutsatser och tolkningar (Hämäläinen 1987, refererad i Tuomi & Sarajärvi 2009). Själva analyseringen sker genom tre huvudfaser: 1) sammanfattandet av material, 2) kategoriseringen av material, 3) skapandet av teoretiska begrepp. Det viktigaste är att forskare skriver ner sina tankar under undersökningsprocess och att han eller hon med hjälp av dem kan motivera sina egna slutsatser och resultat.

4 Resultat

I detta kapitel kommer jag att presentera resultaten. Jag svarar på mina forskningsfrågor som gäller temana, som presenteras i läroböckerna *Helt okej!*, *Galleri* och *Magnet*, samt svenska språkets studentprov. Först sorterar jag teman varefter jag analyserar hur dessa teman varierar mellan olika läroböcker. En viktig del av detta kapitel är också att redogöra för svenska språkets studentprov: jag utreder hur temana i den fjärde kursens läroböcker är representerade i ett studentprov i B-svenska.

4.1 Innehållet i läroböckerna

I *Grunderna för gymnasiets läroplan* (Utbildningsstyrelse 2003) sägs det att det allmänna temat för kurs fyra är ”Att leva ensam och tillsammans med andra”. Läroböckerna måste behandla detta tema för att vara lämpliga i skolundervisningen. I följande avsnitt kommer jag att förklara hurdana teman som behandlas och hur dessa teman presenteras i *Helt okej!*, *Galleri* och *Magnet*. Jag skall sortera texter och teman till tabeller samt berätta lite närmare om läroböckernas stil. Det här kapitlets funktion är att introducera lärobokserierna och ge en helhetsbild av dem inför analysen i nästa kapitel.

4.1.1 Helt okej!

Tabell 1: Innehåll, kurs 4:

TEMA	TEXT
1 Relationer	1 Ung och fri
2 Livsfrågor	2 Sixten gillar att diskutera
3 Kulturmöten	3 Olika men ändå lika
4 Mot vuxenliv	4 På tröskeln till vuxenliv

Helt okej! är en traditionell svensklärobok som erbjuder fyra olika block och fyra texter som hör till olika teman. Texterna är ganska likartade; de tre första texterna är intervjuer, vars funktion är att presentera olika människor som berättar om sina liv och sina problem, till exempel om fördomar, sällskapande och livets stora frågor. I den sista texten (efter *Ica-kuriren*) berättar en psykoanalytiker om de resultat som han nådde med en undersökning han gjort. Undersökningen gällde ungdomars liv och de vanligaste problemen som de brottades med i vardagen.

4.1.2 Galleri

Tabell 2: Innehåll, kurs 4:

TEMA	TEXT I	TEXT II
1 Livsfrågor	a) Jakten på lyckan	b) Vad tror du på?
2 Mänskliga relationer	a) Hur är läget på kärleksfronten?	
3 Jämställdhet	a) Ett annorlunda val	
4 Generationerna möts	a) Hur vuxen är du?	b) Mellan far och son
5 Mångfald	a) Emma-mamma i Zambia	b) Gatupojken som aldrig fått stryk

Galleri är en mångsidig lärobok på grund av sina texter. Boken består av fem teman och åtta texter. Temana *Livsfrågor*, *Generationerna möts* och *Mångfald* har fått två texter. Texterna 1b och 2b är vanliga intervjuer med ungdomar, medan i 3a och 4b är en känd boxare och sångare intervjuade. Den första texten 1a är en kolumn och 4a ett lekfullt vuxentest som lovar att ta reda på ens mentala ålder. Texterna som hör till temat *Mångfald*, grundar sig på autentiskt material; 5a är fritt efter magasinen *MeNaiset* och 5b är ett avsnitt ur Henning Mankells ungdomsroman.

4.1.3 Magnet

Tabell 3: Innehåll, kurs 4:

TEXT OCH TEMA
1 På låtsas men på riktigt
2 Kärleken har ingen färg
3 Fördomar som förvånar
4 Två syner på tro
5 Ensam och utanför
6 David diggar dokusåpor

Magnet består av sex teman och varje tema är representerat med en text. Största delen av texterna är intervjuer med ungdomar som berättar om sina liv. Intervjuerna är mångsidiga och

temana behandlas ur många olika synvinklar, till exempel i den fjärde texten är både en ateist och en troende intervjuade. Texten *Ensam och utanför* handlar om mobbning och är ganska aktuell när den tar hänsyn till e-mobbning. *Kärleken har ingen färg* handlar samtidigt om kärlek och fördomar, vilket visar att *Magnet* också är en mångsidig lärobok i allmänhet.

4.2 Temakategorisering och analys

Enligt läroplanen (Utbildningsstyrelse 2003) är temat för kurs fyra i B-svenska ”Att leva ensam och tillsammans med andra”. I livet är det nödvändigt att komma överens med andra människor men man måste också fundera på sina egna tankar. I läroböckerna som jag undersökte, den fjärde kursen i *Helt okej!*, *Galleri* och *Magnet*, behandlas dessa teman, men vinklingarna varierar. Enligt förra kapitlets tabeller och mina egna observationer av texterna kategoriserar jag temana till sex grupper:

1. *Mänskliga relationer*
2. *Livsfrågor*
3. *Kulturmöten*
4. *Jämställdhet*
5. *Generationer*
6. *Media*

I nästa kapitel skall jag berätta om temana och läroböckerna lite närmare, och dela upp texterna i kategorier. Jag kommer att beskriva texterna och analysera, hurdana skillnader det finns mellan olika bokserier och varför.

4.2.1 Mänskliga relationer

Mänskliga relationer är ett brett tema och det finns många möjligheter att behandla det. I *Helt okej!* är temat representerat med texten *Ung och fri* medan *Galleri* tar upp temat med texten *Hur är läget på kärleksfronten?* I *Magnet* finns texten *Kärleken har ingen färg* som förklarar detta tema.

Alla till detta tema hörande texter är olika, och vinklingarna på temat varierar. Syftet med alla texterna är att gymnasisterna lär sig ord och uttryck samt grammatik, men texterna måste också vara intressanta för att väcka intresse. Kärlek och sällskapande är viktiga och aktuella

teman för gymnasister, och därför kan man anta att detta faktum har tagits i beaktande redan vid planeringen. *Helt okej!* behandlar temat ganska stereotypiskt genom att ta fram olikheter mellan flickor och pojkar när det gäller sällskapande. Det kan tänkas att gymnasister kan identifiera sig med personerna i texten eftersom de talar om fritid och fester, men samtidigt kan texten kännas ganska gammaldags just beroende på dessa stereotypiska drag liksom att pojkar överdriver sina erfarenheter. *Galleri* närmar sig temat lite enklare och texten *Hur är läget på kärleksfronten?* består av fem intervjuer rörande mänskliga relationer och sällskapande. De behandlar temat mångsidigt med exempel som kan hända i var och ens liv. Därför kan man säga att texten är lättillgänglig för gymnasister. *Magnet* nöjer sig inte bara stereotyper utan förenade kärlek och olika kulturer med sin text *Kärlek har ingen färg*. Den presenterar problem som ett förälskat par kunde stöta på, liksom kulturskillnader, andra människors åsikter och fördomar. Jag anser att när *Helt okej!* och *Galleri* litar på stereotyper och vanligheten, överraskar *Magnet* med sitt annorlunda och mångsidiga sätt att behandla temat.

4.2.2 Livsfrågor

Jag anser att gymnasister brottas med livets stora frågor, och därför har man tagit med temat livsfrågor vid planeringen av svenskläroböcker. *Helt okej!*, *Galleri* och *Magnet* handlar om detta tema med texter som gäller tro, lycklighet samt en egen livsfilosofi. Jag anser, att eftersom det finns så många stora frågor i livet, berättar de valda texter väldigt mycket om lärobokens stil i allmänhet. *Helt okej!* behandlar temat med texten *Sixten gillar att diskutera* medan *Galleri* närmar sig samma tema med två texter *Jakten på lyckan* och *Vad tror du på?*. *Magnet* tar upp temat med texten *Två synner på tro*.

Helt okej! har valt att behandla temat genom att presentera bara en åsikt om tro, medan *Galleri* och *Magnet* har gjort det mångsidigare genom att intervjua både troende och ateister. Alla böckerna har närmat sig temat med intervjuer vars uppgift är att presentera olika alternativ. Jag anser att syftet med texterna i *Galleri* och *Magnet* är att inte begränsa eller erbjuda bara ett riktigt alternativ. Fast läroböcker inte nödvändigtvis har en stor inverkan på ungdomar, är det dock lämpligt att ta alla i beaktande. Därför tycker jag att *Helt okej!* har misslyckats med sin text. *Galleri* behandlar temat också lite bredare än *Helt okej!* eller *Magnet*, och koncentrerar sig också på lyckan med en enskild text, vilket ger en mångsidigare bild. Eftersom också den andra texten i *Galleri* inte bara handlar om tro, kan man dra

slutsatsen att denna lärobok har koncentrerat sig på att presentera olika inställningar till livet. Tro är en viktig del av temat, men *Galleri* tar hänsyn också till andra delområde, liksom lyckan, livets mening och värderingar.

4.2.3 Kulturmöten

Kurs fyra handlar också om kulturmöten. Temat är aktuellt eftersom det ofta förekommer i media och i skolundervisningen är det också viktigt att ta hänsyn till invandrarelever. Därför är det motiverat att presentera temat också i läroböcker. *Helt okej!* närmar sig temat med texten *Olika men ändå lika*, *Magnet* med *Två syner på tro*, medan *Galleri* innehåller två texter, *Emma-mamma i Zambia* och *Gatupojken som aldrig fått stryk*.

Texten i *Helt okej!* är ganska traditionell på grund av sin struktur och sina åsikter. Den berättar om människor med en annan etnisk bakgrund liksom *Magnet*, men *Magnet* gör det informationsfullare. *Magnet* presenterar vardagliga problem som kan dyka upp i normalt liv, medan *Helt okej!* koncentrerar sig på klichéer liksom ”man måste vara stolt över sig själv” och ”det är viktigt att balansera mellan två olika kulturer”. I *Magnet* tar man upp saker som man måste beakta i vardagen och som är viktiga för invandrare på olika sätt: svårigheter med att hitta en arbetsplats eller en lägenhet och fördomar som beror på hudfärg. *Magnets* sätt att närma sig temat är praktiskt och rättvisandet. Av bokens text får gymnasisterna en bra bild av svårigheter som kan störa invandrares liv. *Galleris* vinkling på temat går litet vidare: den presenterar livet utomlands och de problem som vanlottade har där. Vinklingen är olik i jämförelse med de två andra böckerna, men båda är bra. Det är väldigt viktigt att känna till fattigdom och livet i Afrika, men det är också nödvändigt att berätta om problem som invandrare har här i Norden. *Galleri* har också satsat på autentiska texter eftersom den första är en översättning av en artikel från tidskriften *MeNaiset* medan den andra är ett avsnitt ur en ungdomsroman. Jag tycker att detta särdrag gör texterna intressantare eftersom böcker och tidningar ändå är en viktig del av ungdomars liv.

4.2.4 Jämställdhet

Temat *Jämställdhet* är representerat på två olika sätt. *Helt okej!* har ingen text som handlar om temat, men *Galleri* och *Magnet* erbjuder två olika vinklingar: jämställdhet och mobbning med texterna *Ett annorlunda val* och *Ensam och utanför*. Båda vinklingarna är viktiga och

gäller alla människornas liv, och därför är texterna bra valda. *Galleris* fördel är att den intervjuade är en känd boxare Eva Wahlström. Jag anser att det är meningsfullt att intervju en person som är berömd eftersom det kan vara en sak som väcker gymnasisters intresse. Wahlström diskuterar jämställdhet, och nuförtiden när gränsen mellan män och kvinnor har försvunnit så småningom, är det inte för klichéartad att berätta om olikheter mellan könen. *Magnets* text om mobbning är ganska traditionell och grundlig, och temat behandlas mångsidigt. Den berättar om orsaker som kan leda till mobbning och förklarar varför man mobbar, vilket jag ser som allmänna kunskaper, som gymnasister redan bör känna till. Men en fördel med texten är att den presenterar e-mobbning. Mobbningen som händer på Internet är svår att kontrollera, och därför anser jag att det är viktigt att ta den i beaktande. Eftersom alla undersökta läroböcker är gjorda 2007-2008, bör de rimligtvis vara aktuella. Därför anser jag att *Magnet* har lyckats bra med sin text om mobbning.

4.2.5 Generationer

Detta tema är representerat mångsidigt i läroböckerna. *Helt okej!* handlar om ungdomars liv med texten *På tröskeln till vuxenliv*, medan *Galleri* och *Magnet* koncentrerar sig på att berätta om förhållandet mellan olika generationer med texterna *Mellan far och son* och *På låtsas men på riktigt*. *Galleri* erbjuder igen två texter, och den annan, *Hur vuxen är du?*, innehåller en humoristisk test som lovar att bestämma ens mentala ålder.

Texten, med vilken *Helt okej!*, närmar sig detta tema, är ganska trist och teoretisk ur gymnasisters synvinkel. Fast den består av viktiga frågor som man kan stöta på när man blir vuxen, är de framfört på ett sätt som knappast intresserar ungdomar: en psykoanalytiker berättar om frågorna vetenskapligt och analyserar resultat som han har kommit fram till i sin avhandling. Jag anser att detta sätt att behandla temat är inte det bästa eftersom gymnasister föredrar mer praktiska texter enligt min åsikt och mina egna erfarenheter. *Magnet* och *Galleri* har närmat sig temat på samma sätt: båda böckerna innehåller en intervju vars uppgift är att berätta om skillnader mellan olika generationer. *Galleri* har lyckats ganska bra med denna text eftersom de intervjuade är en känd sångare och hans pappa. Jag tycker att det fungerar bra om man intervjuar riktiga personer som berättar om sina egna liv. Därför är *Galleris* text intressantare än den motsvarande i *Magnet*. *Galleris* fördel är också att texten är från tidningen *Helsingin Sanomat*; översättningen av originaltext på finska ger en känsla av autenticitet, vilket kan ha en positiv inverkan på gymnasisters intresse. Nuförtiden strävar

man att använda mångsidiga autentiska texter i skolor, och *Galleri* fyller detta krav bra. Den andra texten i *Galleri* är ett lekfullt test med frågor som gäller att bli vuxen. Jag anser att testet är ett bra alternativ att behandla dessa frågor, och att det fungerar bättre än till exempel texten i *Helt okej!*.

4.2.6 Media

Temat *Media* är representerat bara i *Magnet* med texten *David diggar dokusåpor*. Jag anser att det kan bero på att den följande kursen, kurs fem, handlar mer om sådana teman som masskommunikation, teknologi och samhället. Det kan tänkas att *Magnet* har valt texten för att förbereda gymnasister för nästa kurs.

4.3 Studentprov

Jag intresserar mig också för svenska språkets studentprov och jag vill utreda hur de undersökta temana syns i det. Gymnasieutbildningens mål är att ge möjligheter för allmänbildning, och gymnasisternas kunskaper testas med ett studentprov i minst fyra ämnen (se kapitel 2). Undervisningens och läroböckernas funktion är också att hjälpa och erbjuda stoff som det frågas efter i studentprovet. Jag bestämde mig för att undersöka temana i den skriftliga delen i studentprovet för den medellånga lärokursen i svenska språket, våren 2010, och jämföra dem med temana i de undersökta läroböckerna. Jag koncentrerar mig bara på att undersöka texterna som hör till textförståelse.

Jag har kategoriserat temana i läroböckerna i sex grupper: *Mänskliga relationer*, *Livsfrågor*, *Kulturmöten*, *Jämställdhet*, *Generationer* och *Media*. Studentprovet, våren 2010, handlar till exempel om kläder, arbete, natur, att bli vuxen, utvecklingshjälp och böcker. Texterna är mångsidiga, och det betonas både samhällsliga problem samt vardagliga saker. Den fjärde kursen och dess temavärld syns ganska bra i provet. Den första texten *Kläderna gör mannen* berättar om skräddare och deras arbete. Temana *Generationer* och *Jämställdhet* tas upp; det berättas att sonen hade ärvt företaget av sin pappa och att skräddare alltid har varit ett yrke för män, men att nuförtiden arbetar också kvinnor inom branschen. Den andra texten, *Ska man betala för sig hemma*, handlar om samma teman som i alla de undersökta läroböckerna; att bli vuxen. Frågan är om ett vuxet barn som fortfarande bor hemma, bör betala själv sina egna utgifter. Jag anser att med hjälp av läroböckernas texter och ordförråd har man en bra chans

att klara sig med denna text. Också i den tredje texten finns det delvis samma teman som i läroböckerna dvs. mångfald. Texten i studentprovet berättar om SOS-byar, vars funktion är att hjälpa övergivna och föräldralösa barn. Meningen är att bevaka barnets rättigheter oavsett till exempel religion eller kultur. Kurs fyra erbjuder nycklar för att förstå också denna text.

5 Diskussion

I detta kapitel skall jag sammanfatta resultatet samt diskutera det. Jag kommer att svara på mina forskningsfrågor och fundera varför jag har nått detta resultat. Det är också viktigt att tänka kritiskt på undersökningen.

Syftet med undersökningen var att redogöra för temana som behandlades i den fjärde kursens svenskläroböcker som man använde i gymnasier. Temana var definierade i läroplanen, men jag ville studera hur temana varierar och varför. Resultaten visade att det finns ganska mycket variation mellan olika lärobokserier. Min hypotes var att fast temana är desamma, måste vinklingarna variera, vilket denna avhandling också visade. Jag undersökte bokserierna *Helt okej!*, *Galleri* och *Magnet*, som alla var gjorda 2007-2008.

Temakategoriseringen var ganska enkel att göra, men kategorin *Mänskliga relationer* var svår att definiera eftersom många texter handlade om temat. Jag beslöt att till denna kategori hörde endast texter gällande kärlek och kärleksförhållanden och inte till exempel förhållanden mellan familjemedlemmar. För texterna som handlade om det sistnämnda temat skapade jag en egen grupp. I allmänhet tyckte jag att kategoriseringen var tydlig och följde både läroplanen och läroböckernas innehåll bra.

Jag anser att skillnader mellan läroböckernas synvinklar och stil beror på vissa orsaker. Den första orsaken är viljan till ställningstagande; när *Helt okej!* oftast nöjer sig med traditionella texter, är *Galleri* och *Magnet* modigare med sina tankeväckande texter, liksom *Jakten på lyckan* och *Kärleken har ingen färg*. Strävan efter mångsidighet är den andra orsaken till variationen. Denna återspeglas genom att böckerna innehåller mångsidiga texter, till exempel *Galleris* vuxentest eller intervjuerna med kändisar. Jag anser att läroboken är lyckad om det finns mångsidiga texter i den, och synbarligen strävar *Galleri* efter variation mellan textgenrer

och –stilar. Användningen av autentiskt material orsakar också skillnader. *Galleri* använder en ungdomsroman och översättningar av tidningsartiklar som är aktuella och intressanta. Sammanfattningsvis kan jag dra slutsatsen att varje lärobok har sin egen stil. *Helt okej!* behandlar temana traditionellt och grundligt, men texterna känns lite gammaldags. *Magnet* ses ut vara en bra och aktuell lärobok som tar upp temana ganska neutralt men som överraskar med ett par annorlunda texter. *Galleri* strävar efter mångsidighet och lyckas bra med sina autentiska texter och intervjuer. Läroboken är ungdomlig och väcker troligen ungdomars intresse.

Jag undersökte också studentprovet i svenska språket och granskade hur de i läroböckerna representerade temana syntes i provet. Resultaten visade att samma teman blev behandlade, både i läroböckerna och i studentprovet. På förhand hade jag antagit att den fjärde kursens teman inte är tillräckligt breda för studentprov, men det visade sig vara fel. Läroböckernas teman är välrepresenterade också i studentprovet våren 2010, men i en större kontext. I studentprovet är många teman blandade i en samma text, vilket gör dem mångsidigare än läroboktexter. Det är bra att provet motsvarar läroböckerna för att gymnasisterna skall kunna ha en möjlighet att använda och tillämpa inlärd kunskap. Naturligtvis bör ett studentprov vara krävande och utmana till eget tänkande, men läroplanen sätter gränser. Jag anser att om läroböcker följer läroplanens ramar, har man en god chans att klara sig bra i studentprovet i svenska språket.

Den metoden som jag använde i den här undersökningen var innehållsanalys, vars problematik är att det är svårt att få objektiva resultat eftersom undersökare själv måste bestämma vad som är viktigt i materialet. Resultat måste presenteras objektivt, det är dock viktigt att forskare också analyserar och drar egna slutsatser, som jag förklarade redan i avsnitt 3.2. Resultat som nås med innehållsanalys är alltid beroende av undersökaren eftersom han är den som begränsar materialet och bestämmer vad som är relevant i den gällande undersökningen.

6 Avslutning

Syftet med denna avhandling var att undersöka temana som behandlas i svenskläroböcker och jämföra dem för att se om det finns skillnader mellan olika lärobokserier. Temana som måste behandlas i finländska gymnasier definieras i *Grunderna för gymnasiets läroplan* (2003) dvs. läroplanen fungerar som ram för läroböckerna. Min hypotes var att fast temana i läroböckerna var desamma, måste sätten att behandla dem variera mellan olika lärobokserier. Därför ville jag också förklara vilken variation som finns och varför. Eftersom jag undersökte läroböcker som användes i gymnasium, ville jag också ta hänsyn till studentprovet och undersöka hur läroböckernas teman syntes i provet.

Som undersökningsmaterial valde jag tre lärobokserier, *Helt okej!*, *Galleri* och *Magnet*, och koncentrerade mig på kurs fyra, vars allmänna tema enligt läroplanen var ”Att leva ensam och tillsammans med andra”. I kapitel 4 förklarade jag hurdana teman, texter och textgenrer som finns i böckerna, varefter gjorde jag en temakategorisering vilken sammanfattade böckernas innehåll. Temana som behandlades var *Mänskliga relationer*, *Livsfrågor*, *Kulturmöten*, *Jämställdhet*, *Generationer* och *Media*. Jag jämförde texterna och visade att behandlingssättet varierade signifikant. Jag analyserade också texterna och poängterade saker som jag ansåg vara viktiga. Funktionen med innehållsanalys är att undersökare drar egna slutsatser som kan fungera som bas för analysen (se också avsnitt 3.2). Jag hittade tre orsaker som förklarade variationen i de undersökta läroböckerna: viljan till ställningstagande, strävan efter mångsidighet och användningen av autentiska material. Resultaten visade också att i studentprovet behandlades samma teman som i läroböckerna, vilket var bra eftersom undervisningens funktion i gymnasiet är att förbereda för studentexamen (se också avsnitt 2.4).

Denna avhandling gäller ett ämne som är ganska litet undersökt. Jag anser att ämnet är viktigt därför att genom att undersöka läroböcker kan man utveckla bättre läroböcker. De är en stor del av skolundervisning och enligt min åsikt är läroböcker värda att undersöka. Mitt ämne var dock ganska begränsat för jag undersökte bara kurs fyra, och i fortsättningen skulle det vara intressant att föra ämnet litet vidare och jämföra hela bokserier med varandra. Jag är också intresserad av att studera hur läroböckers teman och sätt att behandla dem har förändrats genom tiden.

Syftet med denna avhandling var att redogöra för de variationer som finns mellan olika lärobokserier. Utgångspunkten var att fast temana i läroböckerna är desamma, måste varje

lärobok ha sina egna vinklingar. Jag anser att det är viktigt för både lärare och gymnasister att läroböcker är olika, och denna avhandling visar att innehållet i dem varierar. Varje lärobokserie har sin egen stil såsom varje gymnasist har sin egen stil att lära sig. Läroböckernas funktion är att bjuda stoff med hjälp av gymnasister kan utveckla och bilda sina kunskaper, och alla de undersökta läroböckerna gör det fast sätten att behandla temana varierar.

Undersökningsmaterial

Boström, S., Heikka, P. & Kauppi, E. 2007. *Helt okej!, kurs 4*. Tammi

Blom, A., Kaunisto, S., Paasonen, M., Salonen, A. & Hyypiä, A. 2007. *Galleri, kurs 4*. Otava

Bulut, S., Holm, M., Kajander, P., Nordgren, A., Repo, H. & Wahlroos, S. 2008. *Magnet, kurs 4*. WSOY

Studentexamensnämnden, *Svenska språkets studentprov 2010: skriftlig del, medellång lärokurs 22.3.2010 (7.5.2010)* [Online]. Tillgänglig

<http://www2.hs.fi/extrat/kotimaa/yo10kevat/2203/keskipitkaruotsi.pdf>

Källor

Aaltola, J. & Valli, R. 2001. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. I Kiviniemi, K. (red.), *Laadullinen tutkimus prosessina*. Jyväskylä: PS-kustannus. 68-69

Castrén, M.J. 1988 *Mikä on oppikirjan asema opetuksessa ja millainen sen tulisi olla?* Teoksessa *Finlandsbilden i nordiska läroböcker*. Nordisk konferens, Hanaholmens kulturcentrum 1988. Helsinki: Pohjola-Norden, 33-38

Hannus, M. 1996. *Oppikirjan kuvitus, koriste vai ymmärtämisen apu*. Turun yliopiston julkaisusarja C. Osa 122. Turku: Turun yliopisto

Hämäläinen, J. 1987. *Laadullinen sosiaalitutkimus käytännössä. Johdatus sosiaalitutkimuksen ”käsiyötaitoon”*. Kuopion yliopisto julkaisuja. Yhteiskuntatieteet. Tilastot ja selvitykset 2/1987. Kuopio.

- Karjala, K. 2003 (04.05.2010) *Neulanreiästä panoraamaksi. Ruotsi kulttuurikuvan ainekset eräissä keskikoulun ja B-ruotsin vuosina 1961-2002 painetuissa oppikirjoissa.* [Online]. Tillgänglig <http://urn.fi/URN:ISBN:951-39-1428-3>
- Korpela, N. 2007 (04.05.2010) “*If I were a textbook writer*” – *views of EFL textbooks held by Finnish comprehensive school pupils.* [Online]. Tillgänglig <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-2007440>
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. *Sisällön analyysi.* Hoitotiede 11, 3-12
- Lahtinen, M., Lankinen, T, Penttilä, A. & Sulonen, A. 2005. *Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä.* Helsinki: Tietosanoma.
- Laitala, S. 2009. (04.05.2010) *Ungdomskultur i två svenskläroböcker från 1960-talet och 2000-talet.* [Online]. Tillgänglig <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-200908133555>
- Mikkilä, M. & Olkinuora, E. 1995. *Oppikirjat ja oppiminen.* Turun yliopisto: Painosalama Oy. 84-85
- Neuner, G. 1994. *Einführung.* Teoksessa B.Kast & G. Neuner (Hrsg.): *Zur Analyse, Begutachtung und Entwicklung von Lehrwerken für den fremdsprachlichen Deutschunterricht.* Berlin und München: Langenscheidt, 8-22
- Roth, K., Anderson C. & Smith, E. 1987. *Curriculum materials, teacher talk and student learning: case studies in fifth grade science teaching.* Journal of Curriculum Studies, Vol. 19, No. 6, 527-548.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, S. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 91-113
- Utbildningsstyrelse 2003. (8.5.2010) *Grunderna för gymnasiets läroplan.* [Online]. Tillgänglig <http://www02.oph.fi/svenska/ops/gymnasiet/gymnlpg.pdf>

Zahorik, J. 1991. *Teaching style and textbooks*. Teaching & Teacher Education, Vol. 7, No. 2, 185-196.

